

התחזקות הימין הקיצוני במערב לאחר אירועי ה-7 באוקטובר

עדי קנטור ורחלי ברץ-ריקס¹ | 17 באפריל, 2024

לצד התפשטות והשתרשות נרטיבים פרו-פלסטינים, אנטי-ישראליים ואנטישמיים ברחבי העולם עם התחזקות ה'ברית הירוקה-אדומה' האנטי-ישראלית (בין גורמים אסלאמיסטים וגורמי שמאל רדיקלי) במדינות מערביות על רקע מלחמת ישראל-חמאס, צופות על המתרחש גם תנועות ימין קיצוני בפרט באירופה. עבורן, המלחמה ברצועת עזה היא מנוף לחיזוק התמיכה הציבורית בהן ובחלקן אף מוטמעת אידיאולוגיה אנטישמית. ראוי כי מדינת ישראל תכיר בסכנות שבהתחזקותן של תנועות ימין קיצוני במערב, במקביל להתלכדותם של נרטיבים אנטישמיים בשוליים הקיצוניים בשני צדי המתרס הפוליטי ונירמולם בשיח הציבורי בצל אירועי ה-7 באוקטובר והמלחמה שפרצה בעקבותיה. על ישראל לגבש אסטרטגיית התמודדות ארוכת טווח מול חזית ישנה-חדשה זו, המסכנת את האינטרסים של מדינת ישראל ומערערת את ביטחונם של יהודים וישראלים ברחבי העולם, בעודה מאתגרת את יציבותן של הדמוקרטיות הליברליות.

טבח האזרחים הישראליים ביישובי עוטף עזה בהובלת חמאס ומשתפי פעולה מקרב אזרחי רצועת עזה ב-7 באוקטובר 2023, ובעקבותיו פתיחתה של מלחמת ישראל-חמאס, הביאו לעליה דרמטית בהיקף התקיפות האנטישמיות ברחבי העולם (עלייה במספר האירועים המדווחים בחודשים אוקטובר-דצמבר של 500% בבריטניה, 400% בגרמניה, 813% בהולנד, 430% בארצות הברית). לפי שעה, משויכות רוב התקיפות לפעילות 'פרו-פלסטינית' המזוהה עם פלגים אסלאמיסטיים וארגוני שמאל רדיקלי ברחבי העולם.² השיח ברשתות החברתיות הוא מוקד העלייה החדה ביותר בהקשר תקיפות אנטישמיות. בין ה-7 ל-10 באוקטובר, נרשמה הסלמה חסרת תקדים של 1200% באליומות מקוונת כנגד ישראל, ציונים.³

במקביל נרשמת תופעה נוספת: פעילי ימין קיצוני יוצאים לרחובות, משוטטים ברחבי המדיה החברתית, קוראים לסילוקם של מהגרים בלתי חוקיים מארצם (בעיקר מוסלמים), וחלקם גם קוראים קריאות שטנה נגד יהודים ומדינת ישראל ומפיצים שוב את סמלי צלב הקרס. נראה כי לאחר ה-7 באוקטובר, מזהות שתי הקבוצות היריבות הללו, מימין ומשמאל, הזדמנות של ממש לפרוץ קדימה אל מרכז השיח החברתי-פוליטי ולהרחיב את מעגל התמיכה הציבורי בהן. זאת

תוך ניצול של אירועי העת הנוכחית. מימין, מדובר בשנאה למיעוטים ולזרים בכלל. משמאל, מלובה כל העת השנאה כנגד הממסדים והאליטות. משני הצדדים מלובה לעיתים שנאה ליהודים ולישראל כמי שמזוהים, בעיניהם, כמובילים או כמסמלים את האיום של כל צד. המלחמה, ובעקבותיה גל המחאות ה'פרו-פלסטיני' ששטף את אירופה, המחישו עבור תנועות הימין הקיצוני את טענותיהן ביחס לסכנה שמציבים גלי המהגרים לאירופה ובפרט הגירת המוסלמים.

מאפיינים לעלייתו המחודשת של הימין הקיצוני במדינות המערב

בעשור האחרון ניכרת עלייה משמעותית בכוחן של תנועות ומפלגות ימין קיצוני במדינות רבות באירופה (פולין, הונגריה, איטליה, צרפת, גרמניה, אוסטריה, הולנד) כמו גם בארצות הברית. המאפיינים המרכזיים של תנועות אלה הם אנטי-ממסדיות, לאומנות ובדלנות, שנאת זרים המתבטאת בעמדות מובהקות נגד הגירה (בייחוד ממדינות מוסלמיות), שנאת יהודים, וביטול ערכי הליברליזם, הגלובליזם והרב-תרבותיות. מגמה זו של התחזקות הימין הקיצוני נטועה בעיקר בתמורות גלובליות, במשברים כלכליים בחלק מהמדינות (עד כדי כמעט קריסה של חלקן וצורך של המדינות החזקות באיחוד לשאת בנטל כדי למנוע את קריסת החלשות שבהן). באירופה, עמדו במוקד סוגיית הגירתם של פליטים מאפריקה ומהמזרח התיכון משנת 2015 ('משבר ההגירה'), ביקורת נוקבת על רעיון האיחוד האירופי, וקריאה לביטול סמכותו הריכוזית.

בארצות הברית התפשטו בשנים האחרונות תיאוריות "האצה", "רצח העם הלבן", "ההחלפה הגדולה" ו-Qanon ברחבי האינטרנט,⁴ ובמקביל חלה עלייה ניכרת במידת האיום הנשקף כלפי יהודים גם ברחוב. המתקפה הימנית-קיצונית על בית הכנסת "עץ החיים" בפיטסבורג ב-27 באוקטובר 2018 נרשמה כמתקפה הקטלנית ביותר שהתרחשה אי פעם על אדמת ארצות הברית.⁵ מגפת הקורונה בין השנים 2020-2022 והמשבר הכלכלי תרמו גם הם לעלייה באנטישמיות, וקיצונים ימניים טענו כי "יהודים או ציונים או מדינת ישראל הם האשמים במגפה ומרוויחים ממנה".⁶ החוקרת היידי ביריך מוסיפה כי "עד שנת 2020 הצהירו כמעט כל רשויות אכיפת החוק בארצות הברית, ביניהן ה-FBI, המחלקה לביטחון המולדת, מחלקת המדינה והמרכז הלאומי למלחמה בטרור, כי תנועת ה'עליונות הלבנה' היא איום הטרור הגדול ביותר על האמריקאים, גדול אף מזה של דאע"ש או אל-קאעדה".⁷ דוגמא מובהקת נוספת להתחזקותו של הימין הקיצוני בארה"ב הייתה המתקפה על בניין הקפיטול ב-6 בינואר 2021, שכמעט ונכבש באלימות על ידי המון ניא-נאצי, תומכי 'עליונות לבנה' ו-Qanon. כל זאת, בחסות תמיכתו של הנשיא דאז, דונלד טראמפ.

'שעתן היפה' של תנועות קיצון אלה באה לידי ביטוי בייחוד בעתות משבר. זו 'הסערה המושלמת' מבחינתן המהווה הזדמנות להטמיע את רעיונותיהן בקרב הציבור על מצע של רגשות זעם כלפי האחר ופחד מעתיד לא ידוע. ניסיון העבר מלמד כי אלו באים יחד עם שלל סוגיות חברתיות של העידן הגלובלי כמו תחושת אפליה חברתית, חוסר יציבות כלכלית ואובדן מקומות עבודה, פגיעה בתחושת הביטחון האישי, פגיעה ביכולת להתבטא בשל 'תקינות

פוליטית'. התחזקות זו של הימין הקיצוני באירופה גרמה לערעור משמעותי ביציבותו של האיחוד האירופי, בעיקר בתחום קבלת ההחלטות, מאחר וחלק מן המדינות (בעיקר המזרחיות) אינן רואות עין בעין את מדיניות האיחוד בהקשרי הגירה והטיפול במשבר הכלכלי הפוקד את היבשת משנת 2008. נוסף על כך, חלק מנסיקות של מפלגות הימין נובע גם מקשריהן עם רוסיה. זו שואפת, באמצעות הקשרים עמו, להעמיק את אי היציבות במסדרונות האיחוד האירופי.⁸

את עמדותיהן של תנועות הימין הקיצוני לגבי יהודים וישראל, נהוג כללית לחלק לשלושה זרמים.⁹

1. זרם פרו-ישראלי השואף בה בעת להתנער מאנטישמיות (דוגמת מפלגת 'האיחוד הלאומי' בראשות מארין לה-פן בצרפת, או 'המפלגה למעט החירות' PVV בראשות חירת וילדרס בהולנד).

2. זרם המזוהה עם ישראל בשל האינטרס המשותף להילחם נגד הטרור האסלאמי, אך בה בעת מחזיק בעמדות אנטישמיות (דוגמת מפלגת 'האלטרנטיבה לגרמניה', מפלגת 'פידש' בראשות ויקטור אורבן בהונגריה, או מפלגת 'האחים של איטליה' בראשות ג'ורג'ה מילוני).

3. זרם אנטי-ישראלי ואנטישמי (דוגמת מפלגת ה-NPD בגרמניה בראשות פרנק פרנץ, או 'מפלגת יוביק' בראשות גרבור וונה בהונגריה).

הזינוק באנטישמיות לצד התחזקות תנועות ימין רדיקלי במערב לאחר ה-7 באוקטובר

לאחר ה-7 באוקטובר נראה זינוק חד ביותר במדדי האנטישמיות במדינות רבות. זינוק זה, קשור היה ברובו המכריע לפעילות מצד גורמי שמאל קיצוני ואסלאמיסטי כמחאה נגד מלחמתה של ישראל בחמאס. במקביל לתהליך זה, ובחלק מהמקרים אף בקשר ישיר לו, נצפה גל נגד מצד תנועות ימין רדיקלי במערב. נדגים זאת במספר דוגמאות:

בגרמניה, על פי דוחות עוקבים שפרסם האיגוד הפדרלי של מרכזי מחקר ומידע לאנטישמיות, חל זינוק בגילויי אנטישמיות במרחב הציבורי.¹⁰ 994 תקריות אנטישמיות דווחו ואומתו בין ה-7.10 עד ה-9.11, ממוצע של 29 מקרים ביום, המהווים עליה של 320% בהשוואה לאותה תקופה ב-2022. מתוך כל מקרי האנטישמיות שדווחו, 91% מהם מראים קשר ישיר לאנטישמיות הקשורה לישראל. בתוך כך, הושלכו בקבוקי תבערה לעבר מרכז צעירים ישראלי בברלין, יהודים הותקפו בעצרות ובאתרי הנצחה, ומגני דוד צוירו על קירות בתים בהם מתגוררים יהודים.

במסגרת ההקצנה הגוברת ברחובות גרמניה ועליית האנטישמיות המובהקת מצד גורמי שמאל קיצוני ופרו-פלסטינים, נראה כי גם הימין הקיצוני מנסה יותר ויותר לגייס את הסכסוך הישראלי-

פלסטיני עבור תעמולה אנטישמית וגזענית משלו. הפעילים מנסים לנצל את המשבר הנוכחי במזרח התיכון מתוך מטרה להסית אנשים ממחנות שונים בגרמניה נגד ישראל. זאת ועוד, נשיא המשרד להגנת החוקה הגרמנית, תומאס הלדנוואנג, ציין כי "מאז פרוץ המלחמה נוצרו בריתות מסוג חדש בין קבוצות אנטישמיות ברחבי המדינה אשר מעלות את הסיכון לתקיפות יהודים...הסכנה היא אמיתית וגבוהה יותר ממה שהייתה במשך זמן רב."¹¹ לדבריו, אנטישמיות ועוינות כלפי ישראל הן המכנה המשותף בין איסלאמיסטים, גרמנים מן השמאל והימין קיצוני, אזרחים ממוצא טורקי, ואנשים המשתייכים לארגונים פלסטינים קיצוניים.¹² בתוך כך, התנוססו מבעד חלונותיהם של פעילי ימין קיצוני בעיר דורטמונד דגלי פלסטין, ופעילים נאו נאצים נראו מריעים בטלגרם בעד ההתקפות על ישראל.

בהיבט הפעילות הרשתית, מפלגות וקבוצות ימין קיצוני בגרמניה מפרסמות תעמולה אנטישמית וגזענית. מפלגת ה'דרך השלישית' (Dritte Weg) תיארה בעמוד הבית שלה את התקפות חמאס כ"מתקפה נגד הישות הציונית ישראל".¹³ גם מפלגת "מולדת" (Heimat) ה-NPD לשעבר, התבטאה בבירור נגד תמיכה בישראל במלחמה. מפלגת ה'אלטרנטיבה לגרמניה' (AfD) התייבבה ברובה מאחורי ישראל במלחמתה נגד חמאס לאחר ה-7 באוקטובר, אולם ראש המפלגה, קופולה, נשמע מערער ומתווכח עם ההנחה כי ביטחונה של ישראל מוצב כערך עליון וכאבן יסוד בגרמניה (עמדה אשר נקבעה על ידי הקנצלרית לשעבר, אנגלה מרקל). במקביל, יש לזכור כי מפלגה זו נטועה היטב בשורשים נאו-נאציים אנטישמיים, ורבים מחבריה מחזיקים בדעות גזעניות חשוכות כלפי מיעוטים זרים. לאחרונה פורסם כי פעילי המפלגה דנו, רחוק מעין המצלמות, בתכנית גירוש סודית של זרים אשר "לא הוטמעו בחברה הגרמנית", אם וכאשר יעלו לשלטון.

בתוך כך, בסקר האחרון של "ברלין מוניטור 2023" נרשמה עלייה חדה בעמדות אנטישמיות הקשורות קשר הדוק להשקפת עולם אוטוריטרית.¹⁴ עלייה זו של דינמיקה אוטוריטרית הרוחשת בקרב הציבור הברלינאי אחראית גם לגידול ניכר באנטישמיות הקשורה לישראל. לדוגמה, ניכרת עלייה בהסכמה עם האמרה לפיה "השפעת היהודים גדולה מדי" (עלתה מ-8% ב-2021 ל-15% בשנת 2023). עוד נטען כי תיאוריות קונספירטיביות בהקשר יהודים היו בולטות במיוחד בסקר. הסקר מדגים הלימה בין רגשות אנטישמיים המושפעים ישירות מתאוריות קונספירציה. זאת ועוד, אנטישמיות מימין מלווה יחד עם אנטישמיות (ששיעורה מעט גבוה יותר) בקרב מוסלמים. עם זאת, מודגש בסקר כי האנטישמיות אינה בשום אופן מוגבלת רק לקבוצה זו או אחרת. עמדות אנטישמיות, כך נטען, מתפשטות יותר ויותר כעת בתוך חברה גרמנית מפוצלת. בתוך כך, זוהתה התלכדות של נרטיבים, הן מימין והן משמאל הקשת הפוליטית, שלכאורה מנוגדים לחלוטין האחד לשני, אך בו בעת מוצאים מכנה משותף דווקא בעת זו בקשר לשנאת יהודים וישראל. יתרה מכך, הסקר מעלה כי כל אדם שלישי בעיר מתנגד לקיומה של מדינת ישראל (לא ידוע אם על רקע ימין או שמאל קיצוני). ממצא נוסף הוא כי העיר ברלין הופכת גם ימנית וקיצונית יותר.

בצרפת, טרם פורסמו נתונים המציגים את סיכום האירועים האנטישמיים לשנת 2023, אולם כבר כעת ניתן לומר כי ניכרת מגמת עלייה קיצונית במקרי האנטישמיות במדינה. כ-1762 אירועים אנטישמיים דווחו "רק" עד נובמבר 2023, ומהווים יותר מפי ארבעה מכל מקרי האלימות שדווחו בכל שנת 2022. על פי נתוני משרד התפוצות, מקור משמעותי לחלק מן האנטישמיות במדינה הינו בני הדור השני והשלישי להגירה ממדינות האסלאם, בשילוב אנטישמיות הנובעת מהקיטוב החברתי בין ימין לשמאל קיצוני.¹⁵ באחד מהמקרים של תקיפות על רקע ימין קיצוני, המשטרה חיפשה אדם שדקר ופצע אישה יהודייה בעיר ליון, בזמן שצלב קרס נמצא חרוט על ביתה.¹⁶ על דלתה הייתה מזוזה, כך זוהה הבית על ידי התוקפים.¹⁷ מפלגת 'האיחוד הלאומי' הימנית-קיצונית בצרפת (RN) בראשות מארין לה-פן התחזקה באופן משמעותי בשנים האחרונות. לה-פן, שאביה היה אנטישמי מוצהר, מנסה בשנים האחרונות להתנער מדימוי זה. מאז ה-7 באוקטובר נצפתה לה-פן כשהיא צועדת בהפגנות פרו-ישראליות כשהיא קוראת לתמיכה בישראל במלחמתה נגד חמאס. אולם, יש לזכור, כי שאיפתה המרכזית של לה-פן היא להפוך לנשיאתה הבאה של צרפת. עובדה זו היא שמביאה אותה להתקרב ככל הניתן ליהודים ולישראל, מתוך רצון להיטמע בקונצנזוס בצרפת ולצבור קולות מהמרכז הפוליטי כך להפוך לגיטימית בעיני ציבור הבוחרים. נראה כאן ניסיון טיהור של המפלגה מעמדות אנטישמיות, זאת על ידי התחברות והתקרבות לגורמים יהודיים פרו-ישראליים.

בהולנד נצפית תופעה דומה לזו שבצרפת. שם סומנה עלייה חדה של כ-800% באירועי האנטישמיות אחרי ה-7 באוקטובר.¹⁸ אירועים אלה אופיינו בעיקר בהשחתת בתי כנסת וייצוגים יהודים לצד הפגנות פרו-פלסטיניות. נוספו על אלו השחתת אנדרטאות, הקרנת סרט מכחיש שואה על בית אנה פראנק, ולאחר ה-7 באוקטובר ריסוס צלב קרס על בית משפחה באוטרכט וביטול סדרת הרצאות וטקס לזכר יום השואה הבינלאומי.¹⁹ תהליכים אלה נמשכים מזה שנים, אך הוחרפו משמעותית מאז ה-7 באוקטובר והאיצו תהליכי 'נרמול' של אידיאולוגיות ימניות-קיצוניות במרכז השיח במדינות המערב.

אחד האירועים המשמעותיים ביותר בשנת 2023 היה הבחירות הכלליות בנובמבר, בהן זכתה מפלגתו של חירט וילדרס, מפלגת "החירות" הימנית-קיצונית, ברוב קולות הבוחרים. גם וילדרס, בדומה ללה-פן, 'מחזר' אחר ישראל והיהודים מזה שנים רבות, בעיקר מתוך אינטרס מובהק להילחם בהגירה הבלתי-חוקית של מוסלמים למדינה. מפלגה זו סימנה את נושא ההגירה כסוגיה ראשונה במעלה, שיש 'לטפל' בה למן הרכבת הקואליציה החדשה (מלאכה מורכבת לכשעצמה עבור וילדרס בשל העובדה כי מפלגות ליברליות רבות בהולנד אינן מוכנות לשבת עימו). מפלגה זו, בדומה למפלגתה של לה-פן, משרתת נרטיבים גזעניים, ירוסקפטיים, אנטי-ממסדיים.

בארצות הברית חל זינוק מטאורי בתקריות אנטישמיות לאחר אירועי ה-7 באוקטובר. בשלושת החודשים מאז פרוץ המלחמה תיעדה "הליגה נגד השמצה" 3,283 אירועים אנטישמיים, המהווים עלייה של 360% בהשוואה לתקופה המקביל אשתקד, וביניהם 60

תקיפות פיזיות, 553 אירועי ונדליזם ו-1,353 אירועי הטרדה.²⁰ בנוסף, תוצאות סקר של אוניברסיטת הרווארד ומכון רופר לאחר ה-7 באוקטובר חשפו עמדות קיצוניות אנטי-ישראליות בקרב צעירים באמריקה.²¹ בארצות הברית מהווה האנטישמיות 'כר פורה' לפעילות הן מצד השמאל והן מצד הימין הקיצוני.²²

עם התגברות המתיחות במדינה בעקבות הסכסוך במזרח התיכון, קבוצות קיצוניות מנסות לנצל זאת למען קידום מטרותיהן ולמעשה מחטף של הדיון על אודות מלחמת ישראל-חמאס על מנת לקרוא למחאה פעילה ולגייס קהלים ממרכז השית. קיצוניים אלו פעלו בהפגנות נגד ישראל והפיצו מידע שגוי על אודות הסכסוך באינטרנט. מדובר בפעילי 'עליונות לבנה', המנסים לחזור אל השיח הנוכחי ולהפיץ בו שנאה כנגד יהודים וישראל. כמדווח, הקבוצה קראה "היפ היפ חמאס! היפ היפ חיזבאללה!" לרגל חגיגות ארגוני הטרור במזרח התיכון שהיו בלחימה עם כוחות צבא ישראליים, על פי דיווחים מקומיים, והודו לצועדים פרו-פלסטינים על תמיכתם.²³

פעילות ימנית קיצונית איננה תופעה חדשה בארצות הברית, אולם, לאחר ה-7 באוקטובר הקריאות משני הצדדים הקיצוניים נגד יהודים ונגד מדינת ישראל נשמעות למרחקים ובכללם בהפגנות.²⁴ גם דוחות של הליגה נגד השמצה לאחר טבח ה-7 באוקטובר מראים כי מנהיגי 'עליונות לבנה' בארצות הברית חוגגים בגלוי את מתקפת חמאס על ישראל, מריעים לתיאורים מפורשים של אלימות נגד ישראלים ומקדמים אלימות רחבה נגד יהודים ברחבי העולם.²⁵ לדוגמא, ברחובות נאשוויל טנסי הונפו דגלים הנושאים צלבי קרס של קבוצה הנקראת "שבט הדם" ו'ביונטר פארק', פלורידה, צעדו צעירים הלבושים בחולצות עליהן צלב קרס המניפים שלט עם הכיתוב "יהודים אוהבים רצח עם."²⁶

סיכום והמלצות

טבח ה-7 באוקטובר בישובי הנגב המערבי ובעקבותיו מלחמת ישראל-חמאס הביאו לידי הקצנה אנטי-ישראלית חסרת תקדים וגל של אירועים אנטישמיים ברחבי העולם כולו. בזמן שרוב האירועים לפי שעה משויכים בעיקר לפעילים פרו-פלסטינים, אסלאם-פונדמנליסטי ושמאל קיצוני אנטי-ישראלי ('הברית הירוקה-אדומה'), ניכרת התחזקות מדאיגה של פעילות מצד גורמים ימנים-קיצוניים תוך הטמעת נרטיבים מן השמאל ומן הימין במרכז השיח הפוליטי והציבורי במדינות המערב. הגורמים הללו אינם מהווים כולם מקשה אחת, אך בחלק גדול מהם קיימים נרטיבים אנטישמיים מובהקים. זאת ועוד, התחזקותו של צד קיצוני אחד והדהודו בשיח הציבורי, לא רק שאינו 'מבטל' את הצד שמעבר למתרס, אלא אף עשוי להביא להתחזקותו והתגברותו כתגובת נגד המייצרת דינמיקה של תנועת מטוטלת. יתרה מכך, תנועות ימין קיצוני מתאפיינות באג'נדה גזענית, אנטי-ממסדית, אנטי-ליברלית, וכאמור ברוב המקרים גם אנטישמית, בין אם גלויה ובין אם לטנטית. על כן, ספק אם ניתן לייחס אמינות רבה לאלה מהן המציגות עצמן כ'חברות אמת' של יהודים או של מדינת ישראל. חלקן עושות שימוש ציני ביחסים עם ישראל ועם קהילות יהודיות אך ורק מתוך מטרה לקדם אג'נדה פוליטית, אשר

סופה עלול להפוך חרב פיפיות ולפגוע גם ביהודים ובישראלים. לרוב, מדובר בביטוי למשבר פנימי עמוק יותר הפוגע בקבוצות מוחלשות נוספות בחברה. האנטישמיות, מבחינה זו, היא תמרור אזהרה לעוולות נוספות, העשויות להתרחש במעלה הדרך, כלפי אוכלוסיות אחרות (לדוגמה מיעוטים), כפי שקרה במקרים רבים בהיסטוריה.

התהליכים המדאיגים אינם חדשים. הם נמשכים מזה שנים, אך ללא כל ספק הוחרפו משמעותית מה-7 באוקטובר והביאו לשטף, לא רק בשיח השמאל הקיצוני, אלא גם בשיח הימני-קיצוני אשר עובר מזה שנים תהליכי 'נרמול' והתקרבות אל מרכז השיח הפוליטי. בהקשרים אירופיים, הסוגייה המרכזית לקראת בחירות 2024 לפרלמנט האירופי היא ההגירה הבלתי חוקית. מאז ה-7 באוקטובר התעצם הדיון בנושא זה לממדים גדולים, בעיקר נוכח המחאות ה'פרו-פלסטיניות' הקולניות והאלימות בהשתתפות קבוצות מהגרים מוסלמים. סקרים אחרונים צופים כי הפלג הימני קיצוני בפרלמנט האירופי צפוי להשתלט על קבוצת השמרנים (ECR) ולהפוך לכוח הרביעי בגודלו באיחוד האירופי.²⁷

מתוקף חומרת המגמות המתוארות, ראוי כי מדינת ישראל תתייחס בכובד ראש למתרחש במרחב הציבורי, הן ברחובות והן ברחבי הרשתות החברתיות. יש לזכור כל העת, כי ה'תמיכה', לכאורה, מצד תנועות אלה ביהודים ו/או במדינת ישראל בלחימתה נגד חמאס אינה נובעת בדרך כלל מ'אהבת מרדכי' אלא מ'שנאת המן' – שנאה יוקדת למוסלמים (ומהגרים) באשר הם. מדובר בתנועות, שחלקן הגדול נגועות באנטישמיות, ששנאת הזר מוטמעת בהן היטב, ובכלל זה כלפי יהודים וישראלים. זאת ועוד, תנועות אלה מנחילות פחד ומעלות חשש, בעיקר בעקבות המלחמה ברצועת עזה, בקרב הציבור מפני הגירה מוסלמית ופליטים שעלולים להגיע לשערי אירופה וארצות הברית מהמזרח התיכון בכלל ומהרצועה עזה בפרט. ההפגנות הפרו-פלסטיניות במערב 'שיחקו לידיו' של הימין הקיצוני, שכן לפתע צעדו ברחובות אירופה וארצות הברית המוני מוסלמים ותומכיהם – מה שעודד נרטיבים של פחד מה'זר המוסלמי' הבא להשתלט.

מכאן, שקהילות יהודיות וישראליות במדינות המערב נמצאות במלכוד קשה ביותר – היעדר תחושת ביטחון הנובע מהאיומים הגוברים הן מצדה השמאלי קיצוני של המפה הפוליטית, והן מצדה הימני קיצוני. האיום על ביטחונם של יהודים ברחבי העולם הוא הגבוה ביותר שהיה מאז סיומה של מלחמת העולם השנייה והשואה.

על מדינת ישראל להכיר בצורך הערכי והאסטרטגי לבסס את מעמדה כחלק ממחנה המדינות הדמוקרטיות-ליברליות. במסגרת זו, ישראל חייבת לשמר את זהותה כמדינה רב-תרבותית, המאפשרת מגוון דעות פוליטיות, תוך שמירה על צביונה כמדינה יהודית, דמוקרטית, ופולורליסטית. בנוסף, לא יהיה זה נכון למדינת ישראל 'להסתנוור' מאמירותיהם ה'תומכות' לכאורה של חלק ממנהיגי הימין הקיצוני במערב – יש לקחת את דבריהם בערבון מוגבל ולא להאדיר את דברי התמיכה שלהם, המונעים גם משנאה לערבים ומוסלמים ופחד מהיטמעותם במערב. ישראל נדרשת להבין את האיום הגובר לקהילות היהודיות וכן את ההשלכות של

מדיניותה על ביטחון. יתרה מכך, על מדינת ישראל להבין את המשמעות של חבירתה (גם אם היא זמנית) לשוליים פוליטיים מהפכניים במדינות שונות, החותרים לערער את הסדר הליברלי הקיים.

בנוסף, יש להיערך בהיבטים של אבטחה על קהילות יהודיות ולבחון תוכנית רב-שנתית, שתגובה תקציבית, להגנה על ידי גורמי הביטחון הישראליים והמקומיים. אם יגבר הגל, עשויה להירשם עליה במבקשים לעלות לישראל. לכן יש לייצר תנאים מתאימים לקליטתם המיטבית, תוך התאמה לסביבה החברתית בשותפות המוסדות הלאומיים והשלטון המקומי.

* הכתובת רוצה להודות ליונה פרידן, מתמחה המכון למחקרי ביטחון לאומי, על תרומתו לכתיבת המאמר.

[1] עדי קנטור היא חוקרת אנטישמיות וימין קיצוני במכון למחקרי ביטחון לאומי INSS בתל אביב. ד"ר רחלי ברץ-ריקס היא ראש המחלקה למאבק באנטישמיות וחוסן קהילתי בהסתדרות הציונית העולמית.

[2] עילם, ש' ורוזן א' (2023, 13 בנובמבר). **מלחמת "חרבות ברזל": עת מבחן להתמודדות המערב עם איום מבית**. מבט על, גיליון 1786, המכון למחקרי ביטחון לאומי. <https://www.inss.org.il/he/publication/pro-palestinian-rallies>

[3] משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות (2024, ינואר), **מצב האנטישמיות דו"ח מסכם לשנת 2023**, <https://www.wzo.org.il/Upload/media/Files/%D7%93%D7%95%D7%97%20%D7%90%D7%A0%D7%98%D7%99%D7%A9%D7%9E%D7%99%D7%95%D7%AA%20-%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D%20%D7%A9%D7%A0%D7%AA%202023.pdf>

[4] קבוצות אלה נחשבות לפלגים הקיצוניים ביותר מבין תומכי העליונות הלבנה בארה"ב, אלה מטיפות לאלימות שמטרתה למוטט את המערכות הדמוקרטיות. ככלל, ניאונאציזם ותומכי תיאורית העליונות הלבנה רואים ב"יהודי" איום מרכזי וגורם עיקרי לאובדן העוצמה של הגזע הלבן. על פי תיאוריות אלו, "היהודים" פועלים באמצעות ההון הפוליטי והחברתי שלהם להכחדת העליונות הלבנה. רעיון נאו-נאצי נוסף בהקשר זה הינו "Zionist" או "Occupied Governments" ("ממשלות תחת כיבוש ציוני"). רעיון זה מבוסס על תעמולה אנטישמית לפיה "היהודים" ניצבים באופן כלשהו מאחורי מניפולציות שונות מצד ממשלות ושווקים, והם, לטענת פלגים נאו-נאציים, האשמים בניצול הקפיטליסטי ובקומוניזם. זאת ועוד, על פי תיאוריות אלו, "קבוצה יהודית" מנהלת את העולם ומאחוריה פילנתרופים ובנקאים יהודים מוכרים, כגון ג'ורג' סורוס. גם הטפה להכחשת השואה נמנית מבין הרעיונות הנ"ל, זאת על מנת למחוק את פשעי הנאציזם ולאפשר את המשך הדמוניזציה של היהודים. בנוסף, תיאורית ה"החלפה הגדולה" (Great Replacement) גורסת כי לבנים מוחלפים במדינות האם שלהם במהגרים לאלבנים. האשמים בכך, לגרסת תומכי התיאוריה, הם במרבית המקרים - יהודים (ביירן, 2021).

[5] ביירן, ה' (2021, 4 בפברואר). **האנטישמיות הגואה בקרב תומכי הימין הקיצוני בארצות הברית**. פרסום מיוחד, תופעת האנטישמיות בארצות הברית – קובץ מאמרים, המכון למחקרי ביטחון לאומי.

[6] ביירן, שם; The Center for Contemporary European Jewry, *Antisemitism Worldwide 2020*, https://en-humanities.tau.ac.il/sites/humanities_en.tau.ac.il/files/media_server/Antisemitism%20Worldwide%202020.pdf

[7] ביירן, שם

[8] חזנר, י' (2018, מאי). הימין הקיצוני-פופוליסטי באירופה. מזכר 175, המכון למחקרי ביטחון לאומי. <http://tinyurl.com/mw597rj9>

[9] קפושצ'בסקי, ע' (2023, 28 בנובמבר). רומן אסור: האם המלחמה בעזה תוביל את ישראל לזרועות הימין הקיצוני באירופה? **מעריב**. נלקח מתוך <https://www.maariv.co.il/news/world/Article-1055421>

[10] RIAS, The Federal Association of Departments for Research and Information on Antisemitism, (2023), *Antisemitic incidents in Germany between October 7 and November 9, 2023, in the context of the massacres and the war in Israel and Gaza*, https://report-antisemitism.de/documents/RIAS_Monitoring_Bericht_30-11-2023_Englisch.pdf

[11] Pasquini, L., & Murray, M. (2023, November 29). *Germany's domestic spy agency warns war in Gaza stoking new anti-Semitic alliances*. Reuters, <https://www.reuters.com/world/europe/germanys-domestic-spy-agency-warns-war-gaza-stoking-new-anti-semitic-alliances-2023-11-29/>

[12] שם, Pasquini & Murray

[13] DER SPIEGEL. (2023, October 18). *Deutsche Neonazis Bejubeln Angriff auf Israel - Auswertung von Websites und social-media-kanälen*. DER SPIEGEL. <http://tinyurl.com/3japhj8b>

STERN. (2023, October 21). *Wie deutsche Neonazis versuchen den angriff auf Israel für sich zu nutzen*. stern.de. <https://www.stern.de/politik/wie-deutsche-neonazis-den-angriff-auf-israel-fuer-sich-nutzen-wollen-33928246.html>

[14]

Gert Pickel, Oliver Decker und Katrin Reimer-Gordinskaya (2023), *Der Berlin Monitor*, https://berlin-monitor.de/wp-content/uploads/2024/01/BerlinMonitor_2023_Zeiten-multiplier-Krisen_Web.pdf

[15] משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות (2024, ינואר), **מצב האנטישמיות דו"ח מסכם לשנת 2023**, <https://www.wzo.org.il/Upload/media/Files/%D7%93%D7%95%D7%97%20%D7%90%D7%A0%D7%98%D7%99%D7%A9%D7%9E%D7%99%D7%95%D7%AA%20-%20%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D%20%D7%A9%D7%A0%D7%AA%202023.pdf>

[16] Klein, Zvika. (2023, November 4). *French Jewish woman stabbed in antisemitic attack, swastika painted on door*, JPOST. <https://www.jpost.com/diaspora/antisemitism/article-771729>

[17] Klein, ibid.

[18] ההסתדרות הציונית העולמית (2023, 30 בנובמבר). **דו"ח אירועים אנטישמיים שבועי 23-30.11.2023**. המחלקה למאבק באנטישמיות וחוסן קהילתי, ההסתדרות הציונית העולמית. <http://tinyurl.com/yb4n2u5u>

[19] אדרת, ע' (2024, 29 בינואר). בלחץ פעילים פרופלסטינים, אוניברסיטה בהולנד ביטלה קורס על השואה. **הארץ**. נלקח מתוך <http://tinyurl.com/yx5js8af>

Dijk, twin van. (2023, June 11). *Afschuwelijk dit! Wie doet Nou Zoiets?*. X. <https://twitter.com/Pilotwin/status/1667808005683814400>

Rahav, O. (2023, October 19). *If it was in black and white*. Facebook. <http://tinyurl.com/2vynrmdj>

Yesilgöz, D. (2023, February 10). *De projectie op het Anne Frank Huis is verachtelijk*. X. <http://tinyurl.com/5b3x9244>

ADL (2023, November 12). *ADL Reports Unprecedented Rise in Antisemitic Incidents Post-Oct. 7*. <https://www.adl.org/resources/press-release/adl-reports-unprecedented-rise-antisemitic-incidents-post-oct-7>

[21] ההסתדרות הציונית העולמית (2024, ינואר). **דו"ח מצב האנטישמיות בשנת 2023**. המחלקה למאבק באנטישמיות וחוסן קהילתי, ההסתדרות הציונית העולמית. <https://www.wzo.org.il/Upload/media/Files/%D7%93%D7%95%D7%97%20%D7%90%D7%A0%D7%98%D7%99%D7%A9%D7%9E%D7%99%D7%95%D7%AA%20-%D7%A1%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9D%20%D7%A9%D7%A0%D7%AA%202023.pdf>

[22] ההסתדרות הציונית העולמית (2023, דצמבר), **דו"ח אירועים אנטישמיים שבועי 7-14.12.23**. המחלקה למאבק באנטישמיות וחוסן קהילתי, ההסתדרות הציונית העולמית. <http://tinyurl.com/yb4n2u5u>

Alfonseca, K. (2023, November 15). *US extremists exploit Israeli-Palestinian tensions with calls for violence, hate: Experts*. ABC News. <https://abcnews.go.com/International/us-extremists-exploit-israeli-palestinian-tensions-calls-violence/story?id=104787610>

StopAntisemitism. (2023, November 26). *Dallas, TX - one of the males seen today holding up antisemitic signage*. X. <https://twitter.com/StopAntisemites/status/1728578157018595717?t=fXgYg69iwAKUgVz8Ydz8Q&s=08>

Center on Extremism, Anti-Defamation League. (2023, October 10). *White Supremacist Leaders Applaud Hamas and Violence Against Israelis*. <https://www.adl.org/resources/blog/white-supremacist-leaders-applaud-hamas-and-violence-against-israelis>

Center on Extremism, Anti-Defamation League. (2023, July 5). *Goyim Defense League*. Anti-Defamation League. <https://www.adl.org/resources/backgrounder/goyim-defense-league>

Tarrant, T.& Romero, D. (2024, February 19). *Neo-Nazis march in Nashville, leave after being challenged*, ABC News, <https://www.nbcnews.com/news/us-news/neo-nazis-march-nashville-leave-challenged-rcna139415>

Gancarski, A.G. (2024, February 17). *Neo-Nazis return to Winter Park*, Florida Politics, <https://floridapolitics.com/archives/659958-neo-nazis-return-to-winter-park/>

Michalopoulos, S. (2023, November 30). *Eu far-right dangerously boosted in new forecast*. www.euractiv.com. <http://tinyurl.com/57d47zr3>